

Дело C-713/22**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

21 ноември 2022 г.

Запитваща юрисдикция:

Corte suprema di cassazione (Италия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

3 ноември 2022 г.

Касатор:

LivaNova plc

Ответници:

Ministero dell'Economia e delle Finanze

Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare

Presidenza del Consiglio dei ministri

Предмет на главното производство

Капиталово дружество — Отделяне на дружество — Екологични щети —
Солидарна отговорност

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Поставеният въпрос се отнася по-специално до понятието „пасив[, който] не се разпределя с плана за разделянето“, посочено в член 3 от Шеста директива 82/891/ЕИО от 17 декември 1982 г., което следва да се приеме за критерий при разглеждането на понятието „пасиви, чието разпределяне не може да се изведе от плана“, използвано в член 2506-bis от италианския Граждански кодекс, с цел да се установи солидарната отговорност на дружеството правопреемник след отделянето му.

Преюдициален въпрос

„Допуска ли член 3 от Шеста директива [82/891/ЕИО] — който (съгласно член 22) се прилага и при разделянето чрез учредяване на нови дружества, в частта, в която установява, че а) „когато определен пасив не се разпределя с плана за разделянето и тълкуването на плана не позволява да се вземе решение за разпределянето му, всяко дружество правоприменник отговаря солидарно за пасива“, и че б) „държавите членки могат да предвидят ограничаване на солидарната отговорност до размера на нетните активи, предоставени на всяко дружество“ — тълкуване на разпоредбата на националното право член 2506-bis, трета алинея от Гражданския кодекс, съгласно която солидарната отговорност на правоприменника за неразпределения в плана за разделяне „пасив“ се отнася не само за вече установените пасиви, но и за i) установимите сред настъпилите след разделянето неблагоприятни последици от поведение (действие или бездействие), осъществено преди самото разделяне, или ii) от произтичащо от него последващо поведение, което има естество на трайно нарушение, причиняващо екологични щети, чиито последици все още не са напълно определяеми към момента на разделянето?“

Релевантни разпоредби на правото на Съюза

Член 3 от Шеста директива 82/891/ЕИО на Съвета от 17 декември 1982 година, приета на основание член 54, параграф 3, буква ж) от Договора, относно разделянето на акционерните дружества

Релевантни разпоредби на националното право

Членове 2506-bis и 2506-quater от Гражданския кодекс

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 Snia s.p.a. завежда пред Tribunale di Milano (Окръжен съд Милано, Италия) дело срещу Sorin s.p.a., понастоящем LivaNova PLC, и ответните административните органи, като иска да се установи солидарната отговорност на Sorin за всички задължения — за разходи за възстановяване и за екологични щети — за които следва да носи отговорност Snia, преди извършеното на 13 май 2003 г. и породило действие от 2 януари 2004 г. разделяне на дружеството, на което LivaNova е правоприменник.
- 2 Установителният иск е свързан с исковете за обезщетение в значителни размери, предявени от Ministero dell'ambiente (Министерство на околната среда) срещу Snia във връзка с извършваната дейност по производство и търговия с химически продукти от контролираните от нея дружества Caffaro и Caffaro Chimica, в три промишлени обекта (Бреша, Торвискоза и

Колеферо). Установителният иск е предявен на основание член 2504-decies от Гражданския кодекс в действащата към момента на настъпване на обстоятелствата редакция, като се има предвид, че според Snia разделянето е довело до учредяването на новото дружество Sorin, след като на последното са прехвърлени всички дялови участия в биомедицинския сектор.

- 3 Snia твърди, че отговорността на Sorin трябва да се счита за неограничена, тъй като, ако бъдат установени, разходите за възстановяване и екологичните щети следва да се считат за част от пасивите, чието разпределение не може да се изведе от плана за разделяне.
- 4 Ответните административни органи искат Sorin да бъде осъдено за обезщетение за щетите солидарно със Snia. Tribunale di Milano (Районен съд Милано, Италия) отхвърля всички искания на административните органи. Решението е обжалвано от министерствата и от Presidenza del Consiglio dei ministri (Председателство на Министерския съвет, Италия).
- 5 С неокончателно решение от 2019 г. Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано, Италия) установява солидарната отговорност на Snia и Sorin за неизпълнението на мерките за отстраняване на екологичните щети по отношение на трите посочени обекта. Този съд установява отговорността на Sorin, доколкото задълженията, произтичащи от разходите за възстановяване и от екологичните щети, са представлявали част от пасивите на Snia, които са били известни, но чието разпределение не е могло да се изведе от плана. Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано) приема, че правната уредба, на която се прави позоваване, не следва да е старата редакция на член 2504-octies, трета алинея от Гражданския кодекс, а новият член 2506-bis, трета алинея от Гражданския кодекс, произтичащ от реформата в дружественото право (Законодателен декрет № 6 от 2003 г.), тъй като разделянето формално поражда действие от 2 януари 2004 г. — датата на вписване на акта в търговския регистър. Ето защо този съд признава, че действително е налице причинно-следствена връзка между дейността, извършвана от Snia и свързаните с него дружества, и замърсяването на терените; и съответно, че Snia носи отговорност като собственик на тези терени и предприятия, като пряк управител и дружество—майка на дружествата, в които има дялово участие и са придобити през годините, както и че Sorin носи солидарна отговорност, ограничена до прехвърлените активи по реда на новия член 2506-bis, трета алинея от Гражданския кодекс.
- 6 С окончателно решение от 2021 г. Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано) (наричано по-нататък: „обжалваното съдебно решение“) осъжда дружеството LivaNova PLC, предишно Sorin s.p.a., в рамките на активите, прехвърлени в резултат на разделянето на дружеството, да заплати разходите, свързани с основните и компенсаторните мерки за отстраняване на екологичните щети, причинени от дейността на дружествата, свързани с групата Snia в трите посочени по-горе обекта, като ги определя в размер на

453 587 327,48 евро. Дружеството LivaNova подава касационна жалба срещу решението.

Основни доводи на страните в главното производство

- 7 Касаторът твърди, че са нарушени членове 2506-bis и 2506-quater от Гражданския кодекс, тъй като неправилно е прието, че Sorin отговаря и за вредите, породени от поведение (действие или бездействие), осъществено след разделянето, в разрез с определения от законодателството срок за вече съществувалите към момента на самото разделяне „пасиви“ или „задължения“. Касаторът оспорва обжалваното съдебно решение, тъй като не е взето в предвид различното приложно поле на различните уредби, доколкото член 2506-bis от Гражданския кодекс се фокусира върху „пасивите“, а член 2506-quater, обратното, върху непогасените „задължения“.
- 8 Според касатора разграничението на понятията е трябвало да има за последица в (счетоводното) понятие „задължение“ да се включат само определен вид безспорно установени задължения, които имат падеж и определен размер, които не следва да се бъркат с „фондове“ за рискове, тежести и „дългове“, тъй като те, представлявайки именно част от „пасивите“, биха били от значение само за различните цели на член 2506-bis от Гражданския кодекс. Касаторът твърди, че по смисъла на член 2506-bis от Гражданския кодекс от него като правопреемник след разделянето не може да търси отговорност за щетите, породени от поведение (действие или бездействие), осъществено след разделянето, в разрез със срока, определен от законодателството за „пасивите“ или „задълженията“, които вече са съществували по времето на самото разделяне.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 9 Според запитващата юрисдикция е необходимо да се провери дали тълкуването на националното право (член 2506-bis от Гражданския кодекс) е съвместимо с правото на Европейския съюз, и по-специално с Шеста директива 82/891/ЕИО. Поради тази причина е необходимо да се отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз на основание член 267 ДФЕС.
- 10 Поставеният въпрос се отнася до понятието „пасив[, който] не се разпределя с плана за разделянето“, посочено в член 3 от Шеста директива 82/891/ЕИО от 17 декември 1982 г., което следва да се приеме за критерий при разглеждането на понятието „пасиви, чието разпределяне не може да се изведе от плана“, използвано в член 2506-bis от италианския Граждански кодекс, с цел да се определи солидарната отговорност на дружеството правопреемник след отделянето му.

- 11 Следва да се посочи, че от фактическа страна Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано) е установил наличието на причинно-следствена връзка между дейността на Snia и свързаните с него дружества, както и с причиненото от него замърсяване на терените.
- 12 Установена е по-специално отговорността на Snia като собственик на терените и предприятията, като пряк управител и дружество—майка на дружествата, в които има дялово участие и които са придобити през годините, за интензивна дейност по експлоатацията на околната среда в трите обекта в продължение на почти един век, довела до много сериозни последици за замърсяването на околната среда. Тази отговорност е призната от самото дружество Snia. В обжалваното съдебно решение се подчертават „безспорно установените настъпили в миналото факти и обстоятелства, пораждащи отговорността на Snia [...] към 13 май 2003 г.“, както може да се заключи от изрично посочени документи, съставени от органите на дружеството. Горепосочената отговорност се отнася до вредоносните последици от трайно нарушение, които с течение на времето могат да станат още по-сериозни.
- 13 Касаторът твърди, че неправомерно е прието, че Sorin (понастоящем LivaNova) като правопреемник след разделянето, отговаря и за настъпилото след разделянето увеличаване на размера на щетите.
- 14 Според Corte di cassazione (Касационен съд) това твърдение е непълно и непоследователно, тъй като увеличаването на размера на щетите се дължи на последиците от трайно нарушение, като то продължава да попада в обхвата на отговорността на разделеното дружество за поведение, осъществено преди разделянето. В този смисъл посоченият съд отбелязва, че продължаването на поведението (действие или дори само бездействие) на Snia след януари 2004 г. е ясно описано в обжалваното съдебно решение само като задълбочаване на предишното поведение, продължило години.
- 15 От тази гледна точка в решението се определя размерът на вредите, които налагат основни, допълнителни и компенсаторни мерки за отстраняване, въз основа на установеното предположение, че замърсяването на всички терени е в пряка или косвена причинно-следствена връзка с дейността на Snia, независимо от настъпилите след януари 2004 г. обстоятелства. За всички терени е налице причинно-следствена връзка между специфичната промишлена дейност, извършвана от дружествата, свързани с групата Snia, и наличието на замърсяване на място. Трябва да се добави, че такава връзка е установена в съответствие с европейското право относно екологичните щети, посочено в Известие 2021/С, 118/01, от 7 април 2021 г. В него се потвърждава, във връзка с решението на Съда по дело С-378/08, че „[щ]о се отнася до причинно-следствената връзка“, ако е предвидено в законодателството на държавата членка, „презумпция, която е основана на [надеждни улики], е достатъчна за установяване на връзката“, когато надеждните улики „обосноват презумпцията му, като например близостта на

инсталациите на оператора до установеното замърсяване и съответствието между откритите замърсяващи вещества и химическите съставки, използвани от посочения оператор в рамките на дейността му“. Това следва и от обжалваното съдебно решение.

– *По въпроса от областта на дружественото право*

- 16 Касаторът твърди, че по смисъла на член 2506-bis от Гражданския кодекс от него като дружество правопреемник след разделянето не може да се търси отговорност щетите, възникнали от поведение (действие или бездействие), осъществено след разделянето, в разрез със срока, определен от законодателството за „пасивите“ или „задължения“, които вече са съществували към момента на самото разделяне (вж. доводите, изложените в точки 7 и 8 по-горе).
- 17 Що се отнася до предполагаемата необходимост и за целите на солидарната отговорност да се разграничат задълженията от пасивите, като нормата се тълкува в смисъл, че тя следва да се отнася за солидарната отговорност на правопреемника само за вече установените преди разделянето пасиви, на основание на националното право Corte di Cassazione (Касационен съд), не установява такава необходимост. Твърдението на LivaNova в обратен смисъл не отчита съображенията, въз основа на които Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано) е установил наличието на причинно-следствена връзка между дейността, за която носят отговорност Snia, и свързаните с него в течение на времето дружества и замърсяването на всеки от трите разглеждани терена.
- 18 Що се отнася до разделянето на дружеството, задължението за обезщетение при евентуална солидарна отговорност възниква по-рано, тъй като щетата очевидно попада в обхвата на използваното от италианския законодател в член 2506-bis от Гражданския кодекс широко понятие („пасиви“). Това понятие не предполага каквито и да било предварително определени квалифициращи белези за целите на евентуалното разпределяне на пасивите, тъй като последните могат да представляват и задължения, които може и да са независими от активите, които се разделят.
- 19 Следователно, за целите на тълкуването на националното право е от значение, че съдът, който се произнася по същество, е установил в ущърб на Snia, че поведението, довело до щети на околната среда, е настъпило по-рано. Това поведение определя обхвата на отговорността за обезщетение за съответното трайно нарушение. Релевантно обстоятелство може да е нарушаването на норма относно дейността на хората, от което може да произтече значително изменение или влошаване на състоянието на околната среда, като това следва от набора от норми в правния ред, които със сигурност обхващат отнасящите се до извъндоговорната деликтна отговорност, и уреждащите отговорността, произтичаща от упражняването на опасни дейности. Всъщност самото понятие за екологични щети в

италианското законодателство включва всички последици от установените факти — от окончателната загуба (свързана с унищожаването) или увреждането (или качествено влошаване) на природен ресурс, до изменението на околната среда само по себе си, състоящо се в окончателно изменение на екологичния, биологичния и социалния баланс на територията с осезаема промяна на досегашните структури.

- 20 Според запитващата юрисдикция това тълкуване на разпоредбата на националното право е за предпочитане и с оглед на защитата на кредитора, която е в основата му.
- 21 С решение от 30 януари 2020 г. [Cicenia и др., C-394/18], самият Съд на Европейския съюз, като разглежда във връзка с разделянето на дружества с ограничена отговорност проблема за защитата на интересите на кредиторите на разделеното дружество за целите на Павловия иск, изрично признава, че, по смисъла на осмо съображение Шеста директива 82/891/ЕИО изисква, че „кредиторите, включително облигационерите и лицата, които имат други вземания към дружествата, участващи в разделянето, трябва да бъдат защитени, така че разделянето да не засегне техните интереси“. Следователно всяко тълкуване на съответните норми трябва да гарантира правната сигурност в отношенията както между дружествата, участвали в разделянето, така и между тях и трети страни.
- 22 Необходимо е тълкуването на член 2506-bis от Гражданския кодекс да е в съответствие със съответстващата формулировка в Шестата директива 82/891/ЕИО, приложима *ratione temporis* към установените по делото факти.
- 23 Член 3 от Шеста директива 82/891/ЕИО, който (съгласно член 22) се прилага и към разделянето чрез учредяване на нови дружества, съдържа всъщност правилото, че *„когато определен пасив не се разпределя с плана за разделянето и тълкуването на плана не позволява да се вземе решение за разпределянето му, всяко дружество правоприменик отговаря солидарно за пасива. Държавите членки могат да предвидят ограничаване на солидарната отговорност до размера на нетните активи, предоставени на всяко дружество“*. По същество тази норма се основава на аналогично понятие, което е реципирано и в националното право: *„пасив, който не се разпределя с плана за разделянето“*. Еквивалентността на формулировката по същество налага запитващата юрисдикция в качеството на последна инстанция да отправи на основание член 267 от ДФЕС преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, за да се провери, че Директивата не съдържа пречки за тълкуването на националното право в горепосочения смисъл.
- 24 Предвид особената релевантност на предмета на делото и от икономическа гледна точка, Съдът е помолен да разгледа въпроса по реда на спешното производство.